

A dél-dunántúli ökoturizmus kínálati oldali elemzése

1. Bevezetés

Napjaink ökoturizmusának meghatározó kínálati oldali szereplői jelen vannak a webes felületeken, éppen azért, mivel a keresleti oldal tekintélyes része internet segítségével tájékozódik a szándékainak megfelelő turisztikai adottságokról, lehetőségekről, szolgáltatásokról, árakról. Ennek megfelelően a dél-dunántúli ökoturizmus kínálatát feltáró vizsgálatunkban 10, az ökoturizmussal kapcsolatos vagy azzal erőteljesen összefüggő kifejezést,¹ illetve magát az ökoturizmus fogalmát választottuk ki annak érdekében, hogy ezek segítségével a jelenleg legnépszerűbb „google” keresőprogram felhasználásával találati listákat képezzünk.

Elemzésünk első felében minden kulcsszó esetében először régió kívüli kitekintést tettünk, itt az első 10 találatban, általában az önállóan elsőként felbukkanó szolgáltatót mutattuk be. Ezt követően vizsgáltuk meg az adott kifejezéssel kapcsolatban az első 100 találatot, ennek folyamán a honlapokat egyenként megnyitva kerestük a nyitóoldalon az ökoturizmussal kapcsolatosan megjelenő dél-dunántúli kínálati oldali szereplőket. Aloldalakon csak abban a ritka, indokolt esetben tájékozódunk, amennyiben egyértelmű volt, hogy a keresett kínálati oldali szereplők itt kerülnek bemutatásra.² Vizsgálatunk első fele az előbb említetteknek megfelelően tehát részben egy reprezentáns régió kívüli szereplőt mutat be, majd arra mutat rá, hogy a dél-dunántúli piaci szereplők milyen mértékben, minőségben, árakkal, termékekkel képviseltetik magukat az országos versenyben. A kialakult rangsor és a mögöttes tartalom segítségével egyéb következtetéseket is levonhatunk, többek között az egyes szereplők marketing teljesítményére vonatkozóan. A vizsgálat országos szintje után a Dél-Dunántúlt vizsgáltuk úgy, hogy a keresőrendszerben az egyes kulcsszavainkat a Dél-dunántúli Régió fogalmával párosítottuk.³ A következőkben a minden kifejezéssel kapcsolatos első 20 találatot elemeztük.

Mindkettő vizsgálati részben kiemelt figyelmet fordítottunk a már működő Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter tagjainak megjelenésére. Főként az országos szint esetében az egyes „egyéb régiók” jelenléti gyakoriságát is figyeltük, de a rangsorok felállításánál nem hagytuk figyelmen kívül azt sem, ha a találat a régió konkrét szolgáltatótól független turisztikai termékét,

¹ Az említett kifejezések a következők voltak: kerékpáros turizmus, barlangászat, aktív turizmus, környezeti nevelés, tanösvény, lovas turizmus, védett növények, erdei iskola, nemzeti park, gyalogos turizmus, illetve ökoturizmus.

² Ilyen eset volt többek között, ha a nyitófelületen Magyarország régiókra osztott térképén a Dél-Dunántúl felíraton keresztül volt elérhető a kínálat.

³ Bár a kulcsszavakat a Dél-dunántúli Régióval párosítottuk, természetesen a Balaton déli parti sávját figyelmen kívül hagytuk, mivel az a Balaton Turisztikai Régió részét képezi.

illetve települését, tájegységét jelenítette meg. Ezek a találatok ugyanis szintén hasznos információt jelenthetnek egy adott település, terület ökoturisztikai vonzerejére, illetve a későbbi tervezésekre, turisztikai stratégiák kialakítására vonatkozóan. A mélyebb elemzés érdekében összességében mintegy 1500 internetes oldalt vizsgáltunk.

2. A dél-dunántúli kínálati oldal országos megjelenésének elemzése

Az országos szintű vizsgálat alapján általánosságban megállapítható, hogy a dél-dunántúli ökoturisztikai kínálat meglehetősen alulreprezentált, a vonatkozó találatok igen gyakran csak különböző linkcentereken, tudakozókon, közös országos bázisokon, összesített lapokon keresztül jelennek meg.

A kerékpáros turizmus, barlangászat és aktív turizmus esetében (**1. táblázat**) az első 100 oldal meglehetősen kis számú (3-5) dél-dunántúli turisztikai piaci szereplőt eredményezett. Amennyiben a kerékpáros turizmusra vonatkozó találatokat figyeljük, úgy jól látható, hogy itt a legmarkánsabban a Balaton Turisztikai Régió⁴ és a Nyugat-dunántúli Régió képviseltette magát.

A különböző – vizsgálatunk szempontjából nem releváns – honlapok után 10.-ként, de első önálló „szolgáltatóként” jelent meg a Balaton Kerékpáros Turisztikai Szövetség a www.balatonbringa.hu oldalon. Az egyesület honlapja szerint a kerékpáros-barát szolgáltatók belépéséért cserében a szövetség a következőket nyújtja:

- Az Ön vállalkozása kerékpáros-barát szolgáltatóhellyé válik, amelyet szívesebben keresnek fel a bringás turisták;
- Piaci célcsoportjait dinamikusan növekvő fizetőképes szegmessel bővítheti alacsony beruházási költség mellett, hiszen a kerékpáros turisták csoportja egyértelműen fizetőképes célcsoportot jelent.
- A célcsoport bővülésével több bevételhez, nagyobb forgalomhoz juthat;
- A forgalom növelésének támogató eszköze a „vendégküldés”, mely szállás szolgáltatóknál kiegészül a szállásfoglaló rendszerrel is. A szállás szolgáltatók 10% rendszerhasználati díjat fizetnek a rendszer igénybevételének arányában;
- Az egyesület szakmai tanácsadást nyújt tagjai számára.

⁴ A hazai és külföldi turisták között igen népszerű a 2004-ben elkészült, a teljes Balatont körülölelő bicikliút.

- A tagdíj magában foglalja az idei évre vonatkozó pályázat előkészítésének költségét.
- A szóróanyagaik vidéki, illetve külföldi kiállításokra történő eljuttatását.
- Térítés ellenében kiadványokban való megjelenés lehetőségét.
- Gumibelső bizományos rendszerben történő árusításának lehetőségét.
- Parkolj és Bringázz hálózathoz csatlakozás lehetőségét.

Az egyesületbe belépett szolgáltatók közé 7 szállásadó tartozik, ezek a következők, Kristóf Motel és Kemping (Balatonalmádi), Nana Motel (Balatonlelle), Balaton Bringa Tábor (Siófok), Üdülő Csopak (Csopak), Gyerektábor Fonyód (Fonyód), Révfülöp Kerékpáros Szálló (Révfülöp) és a balatonalmádi Neurus Hotel.

Dél-Dunántúl viszonylatában az első 10 között csak a 235 km hosszú, Ausztriából induló, a Mura, Dráva mentén a Dunáig haladó, Órtilos-Mohács dél-dunántúli szakasszal rendelkező Három Folyó Kerékpárút vonal (7.) foglalt helyet. Hasonló kerékpárútként jelent meg a „Hegyi kerékpártúra a Jakab hegyre” (95.) kínálat is a www.csaladiudules.hu honlapon. A szolgáltatók közül a kulcsszóval kapcsolatosan csak a Dunaföldvári Dunaparti Idegenforgalmi Rt (58.), illetve egyetlen szálláshelyként a vízvári Faházak képviseltette magát.

A barlangászat területén véleményünk szerint érdemes kitérni néhány mondat erejéig a budapesti székhelyű outdoor csapatépítő Bootcamp Kft. tréningcégre (www.bootcamp.hu), amely a találati listán a 2. helyen, közvetlenül a barlang linkcenter „gyűjtőlap” után következett. A kft. az ökoturizmussal kapcsolatosan többek között „A vizek szerelmeseinek”, „Hegyimenőknek”, „Tekergőknek”, „Családi és sportnapok” vagy éppen „Ha már mindent láttál” cím alatt kínálja csapatépítő programjait. A programokban a barlangászat, a gyalogtúra, a via ferrata (a túrázás és a sziklamászás „egyvelege”), a kalandpálya, a Tisza-tavi vízi túra, téli kajaktúra a Hévízi-patakon, vadvízi evezés ugyan úgy helyet kapott, mint a különböző kerékpártúrák a Balaton körül, a Bakonyban, vagy a somogyi lovas íjászat.⁵

Dél-Dunántúl viszonylatában magától értetődően a <http://barlang.linkcenter.hu> oldalon megjelent Abaliget (1.), ugyanakkor jelen elemzésünk szempontjából fontosabb, hogy 2. találatként az említett www.bootcamp.hu lapon a kedvenc kirándulóhelyek között szerepelt a bonnyai Somogy kertje üdülőfaló, illetve Abaliget www.abaliget.net (28) oldalán a Barlang Kemping és a Duna-Dráva Nemzeti Park is.

⁵ A somogyi lovas íjászat a 2. aloldalon érhető el. Itt Kassai Lajos 15 hektáros kaposmérői lovas íjász „birodalmát” mutatják be.

Az említett Somogy kertje üdülőfalu adottságai részben hasonlóak a Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter tag Gyűrűfü-Ökofaluéhoz.⁶ A csendes zsákfaluban Bonnyán olyan üdülőfalu épült, ahol az élő falu megőrizte a maga múltbeli falusi romantikáját, értékeit, ugyanakkor Gyűrűfüvel ellentétben itt a múlt öröksége összefonódik a modern kényelmet biztosító üdülőteleppel. A kúriaszerű Nagyházban, illetve a felújított vályog és fatornácos házakban 30 db kétágyas szoba biztosítja a vendégek elhelyezését.⁷ A szállás árai 6900/fő/éj és 11 600/fő/éj között mozognak a szobák említett elhelyezkedésétől, illetve attól függően, hogy a vendégek félpanziót vagy teljes ellátást igényelnek.

1. táblázat Kerékpáros turizmus, barlangászat és aktív turizmus országos szintű találati listája

Kerékpáros turizmus ⁸	Barlangászat ⁹	Aktív turizmus ¹⁰
8. www.kerekparut.com ¹¹	1. http://barlang.linkenter.hu ¹²	1. http://aktivturizmus.lap.hu ¹³
58. www.cylex-tudakoz.hu ... ¹⁴	2. www.bootcamp.hu/index ... ¹⁵	10. www.kaszort.hu/vadaszhasz ... ¹⁶

⁶ Ez a hasonlóság leginkább a természeti környezet kiemelt jelentőségét, a környezettudatosságot és ezzel részben összefüggésben a hagyományos, tradicionális építkezési megoldások és életvitel (vályog és fatornácos házak, kemencés sütés, bográcsoszás, íjászat) megőrzését és ápolását jelenti.

⁷ Pótágy (1-3) elhelyezése pedig 25 szobában lehetséges.

⁸ Letöltés időpontja: 2011. október 7. 17 óra 17 perc.

⁹ Letöltés időpont: 2011. október 7. 17 óra 42 perc.

¹⁰ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 9 óra 54 perc.

¹¹ Három Folyó kerékpáros túraútvonal.

¹² Abaligeti cseppkőbarlang.

¹³ Tom-Túra Kft. Harkány; Mohácsi lovastúrák (az oldal nem működik), Somogyi Fészter Többfunkciós Képzőközpont és Diákfalu, Lovas Farm (Somogydöröcske); Borbarátok Vendégháza és Hegyalja Vendégház (Villány); Mecseki Tanya (a Kéktúra útvonalán); Gemenc Zrt. (ökoturisztikai központ, Pörböly).

¹⁴ Dunaföldvári Dunaparti Idegenforgalmi Rt.

¹⁵ Somogy kertje üdülőfalú (Bonnya); kaposmérői Kassai lovas íjász birtok.

¹⁶ HM Kaszó Erdőgazdasági Zrt. (Kaszó).

89. www.turabazis.hu ¹⁷	28. www.abaliget.net ¹⁸	20. www.startlapkereso.hu/index... ¹⁹
95. www.csaladiudules.hu/index... ²⁰		65. www.ormansagtour.hu/index... ²¹
		67. www.indulhatunk.hu... ²²

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

Az ökofalu az üdülőfalunál környezettudatosabb, itt hiányzik az a magas fokú kényelem, amely Bonnyán megtalálható. Ez utóbbinál a gyalogos és kerékpáros túrák, illetve a bográcsozás és kemencében sütés mellett konferenciaterem, szauna, szabadtéri pezsgőfürdő és medence biztosítja a vendégek kényelmét, kikapcsolódását. A gyűrűfüi lovastanyához összesen egy hektáros területen 2 lakóház, egy jurta, egy istálló, szénatartó, futószáras kör (lovasoktatáshoz), fedett étkező, szalonnasütő-hely, komposzt-toalett, íjászpálya, kültéri zuhanyzó, játszótér és parkoló tartozik. Az árak itt némileg alacsonyabbak,²³ és az említetteknek megfelelően a célközönség sem teljesen ugyan az mint az ökofalunál. Itt a fő szolgáltatások közé többek között a lovaglás (kezdőknek és tanulóknak futószáras oktatás),²⁴ az íjászat és az idegenvezetés tartozik.²⁵

A fentebb említettek alapján az üdülőfalu véleményünk szerint érdemes arra, hogy az ökoturisztikai klaszter tagjává váljon, mivel minőségi szolgáltatásában a természeti környezet, illetve ennek megőrzése kiemelt fontosságú, vezetői környezettudatosak, az újonnan létesített üdülőfalu pedig tudatosan harmonizál a környező település tradicionális épített örökségével. Mindemellett „Somogy kertje” a klasztert változatosabb kínálatúvá teheti azáltal, hogy turisztikai termékével az ökoturizmus nomád életkörülményektől idegen, magasabb komfortfokozatra vágyó, ugyanakkor környezettudatos vendégeit célozza meg. Itt jegyeznénk meg azt is, hogy a példa alapján megfontolandónak tartjuk azt a lehetőséget, hogy egyes szállásadó klasztertagok a

¹⁷ Faházak, Vízvár.

¹⁸ Duna Dráva Nemzeti Park; Barlang Kemping.

¹⁹ Siklós-Mohács Élményút (Tourinform Siklós, Tourinform Mohács).

²⁰ Hegyi kerékpártúra a Jakab hegyre.

²¹ Sellyei Kistérségi Többcélú Társulás.

²² Art&Fit Hotel Kikelet, Mediterrán Hotel Pécs, Well Hotel Harkány, Ágoston Hotel.

²³ Felnőtteknek: 3000 Ft/fő/éj, Gyerekeknek: 2000 Ft/fő/éj. (egy éjszaka esetén 10% felár.) Étkezés: Reggeli: 600 Ft/fő, félpanzió: 1400 Ft/fő, teljes ellátás: 2600 Ft/fő. Gyerekeknek kortól függően kedvezmény.

²⁴ Szakképzett oktatóval 3500 Ft/óra

²⁵ Ijklöcsönzés 800 Ft/óra, az idegenvezetés 1000 Ft/óra.

vendégkörük szélesítésének érdekében egy-egy magasabb színvonalú szálláshelyet is kialakítsanak.

Az aktív turizmus esetében első releváns, nem linkcenter-szerű megjelenésként az 5. helyen találjuk a www.veszpreminfo.hu/veszprem-az-aktiv-turizmus-szerelmeseinek-varosa honlapon a veszprémi vár legújabb attrakcióját a Szaléziánum-Érsekségi Turisztikai Központot, ahol több mint 1000 m² alapterületen négy szinten várják a látogatókat szórakozási és ismeretszerzési lehetőségekkel, szolgáltatásokkal. Az épület pinceszintjén a felújítás alatt előkerült régészeti tárgyak bemutatóhelye, illetve ostyasütő- és gyertyaöntő műhely került kialakításra. Az utóbbiban muzeális értékű ostyasütőket láthatnak a vendégek, megkóstolhatják a helyben sült ostyát, illetve saját kezűleg is ki lehet próbálni a gyertyaöntést 30-40 perces foglalkozások keretében. A bejárat jobb oldalán kap helyet a Halimbai Fűvesszoba, amely bemutatja Dr. Szalai Miklós, a halimbai „füves” pap történetét, akit országszerte ismert gyógynövényszakértő papként a rendszerváltás előtt kuruzslónak nyilvánítottak, ám később róla nevezték el a Halimbárium gyógynövénykeveréket. A kiállítás keretében szárított gyógynövénytablók és egy üveggel fedett tároló asztal segítségével lehet megismerni a Halimba és környékéről származó gyógy- és fűszernövényeket, a „füves” pap receptjeit, illetve gyógynövényekkel és gyógyteákkal kapcsolatos érdekességeket. A belső udvaron található a Halimbárium Gyógynövénykert, ahol felfedezhetők a Halimbai Fűvesszobában látott gyógy- és fűszernövények. Az udvari kisházban egy „élő” hangszerkészítő és -javító látványműhely került kialakításra. A kiállítás megtekintése után megkóstolhatja a vendég a házban megismert gyógyteákat, misebort, ostyát, és a különböző kávékülönlegességeket. Távozás előtt az ajándékboltban lehetőség nyílik különféle emlék- és ajándéktárgyak vásárlására is. A vetítőteremben tájékoztató, ismeretterjesztő filmek megtekinthetők dr. Márfi Gyula veszprémi érsek ajánlásával Veszprém és az Érsekség történeti, turisztikai érdekességei. Gyermek számára nyújt szórakozást a gyermekfoglalkoztató: a kicsik címerszínezéssel, ikonfestéssel, a Szent Korona kifestésével és összehajtogatásával és templom-makettek építésével tölthetik idejüket. A Szaléziánum emeletén négy enteriőr jellegű, freskódíszes barokk terem várja a látogatókat. A ház második emeletén látogatható a tetőtéri galéria, ahol a Főegyházmegye hétköznapi elemei elevenednek meg. Ugyan ebben a kategóriában 9.-ként bukkan fel a Tisza-tavi Poroszló önkormányzatának, illetve a helyi Tourinform Irodának a honlapja (www.poroszlo.hu/hu/aktiv_turizmus.php), amely a tájegység különböző horgászati, kerékpározási, lovaglasi, túrázási és vízi túrázási lehetőségeit mutatja be.

Az aktív turizmusnál a Dél-Dunántúllal kapcsolatos összesen 5 találat között a szokásos „gyűjtőhonlapokon” túli önálló megjelenéssel csak a HM Kaszó Erdőgazdasági Zrt. (10.) és a Sellyei Kistérségi Többcélú Társulás esetében (65.) találkozhattunk. Az említett

„gyűjtőhonlapok” közül a <http://aktivturizmus.lap.hu> oldalon a Tom-Túra Kft. Harkány; a Somogyi Fészter Többfunkciós Képzőközpont és Diákfalu, Lovas Farm (Somogydöröcske); a Borbarátok Vendégháza és Hegyalja Vendégház (Villány); illetve a Mecseki Tanya (a Kéktúra útvonalán) mellett, a klaszter tag Gemenc Zrt. Ökoturisztikai Központ és Erdei Iskola (Pörböly) is megjelent „Kenuval a Gemenci erdőben, a Duna mellékágain”²⁶ kínálatával.

A környezeti nevelés, tanösvény és ökoturizmus címszó az előbbi kategóriákhoz hasonló nagyságrendű találati számot eredményezett (3-6).

2. táblázat A környezeti nevelés, tanösvény és ökoturizmus országos szintű találati listája

Környezeti nevelés ²⁷	Tanösvény ²⁸	Ökoturizmus ²⁹
1. http://kornyezetineveles.lap.hu ³⁰	1. www.tanosveny.lap.hu ³¹	3. http://itthon.hu ... ³²
33. http://hetedhethatar.hu/hethatar ... ³³	16. www.panoramio.com/photo ... ³⁴	4. http://okoturizmus.lap.hu Ökoszállások ³⁵ Ökoturisztikai programok ³⁶ Ökotúrák ³⁷
72. www.golyahir.hu/civilek ... ³⁸	31. Töröcske-Fekete harkály tanösvény ³⁹	20. http://gemenc.hu ... ⁴⁰
	36. www.mefa.hu/index ... ⁴¹	28. www.karintur.hu/szallas ... ⁴²

²⁶ A túra ára 7000 Ft/kenu, túravezetés egész napra 15000 Ft. A szolgáltatás magában foglalja a Gemenci Erdei Vasút menetjegyét, a szállítási költséget, a túrakenu, a mentőmellény és a túralapát kölcsönzési díját is.

²⁷ Letöltés időpontja: 2011. október 7. 20 óra 11 perc.

²⁸ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 9 óra 2 perc.

²⁹ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 12 óra 30 perc.

³⁰ Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás (Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter).

³¹ Ezüsthárs tanösvény (Dél-Zselic, Mozsgó)-Mecsek Erdészeti Zrt., Duna-Dráva Nemzeti Park tanösvényei. A Duna-Dráva Nemzeti Park kínálatában a következő tanösvények jelentek meg: Bárányfoki Tanösvény, Dráva Menti Tanösvények, Gemenci Erdő Tanösvényei, Sötétvölgyi Tanösvény.

³² Az eredményesen szerepelt tanösvények közé került a 2010. év ökoturisztikai tanösvény pályázatán az abaligeti Denevér tanösvény, míg a látogatóközpont kategóriában a barcs-drávaszentesi Dráva Kapu Bemutatóközpont 2. helyezést ért el.

³³ Duna-Dráva Nemzeti Park.

³⁴ Bárányfoki tanösvény.

³⁵ Erdei Iskola (Tamási), Mecseki Tanya (Mecsek), Hotel Kardosfa Ökoturisztikai és Konferenciaközpont (Zselic).

³⁶ Katica Tanya - Aktív Pihenés Központ.

³⁷ Annafürdő erdei tanösvények (Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.), Ökotúrák a Mecsekben (Ökocsali Csoport).

³⁸ Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás (Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter).

³⁹ Zselici Tájvédelmi Körzet (Duna Dráva Nemzeti Park kezelésében).

⁴⁰ Ökoturizmus Gemencben: Gemenci Zrt.

⁴¹ Csodabogyó tanösvény, Mecsek Erdészeti Zrt.

	38. www.gyurufu.hu... ⁴³	85. http://old.greenfo.hu/zold... ⁴⁴
	60. http://villanyiborvidek.hu... ⁴⁵	100. www.stvsz.hu/okoturizmus... ⁴⁶

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

A környezeti nevelés esetében a szolgáltatók közül önállóan 1.-ként, a teljes listát figyelembe véve pedig 4.-ként jelent meg a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, amelynek 4 alcsoportja között a baranyai csoport is megtalálható. Az 1992-ben, környezeti nevelők alapította, 1998 óta kiemelkedően közhasznú, 1999-ben Környezetünkért díjat kapott csoport tagjainak száma ma már mintegy 1000 fő. Az egyesület célja, küldetése a következő:

- környezeti nevelést feladatuknak vallók - s rajtuk keresztül a magyar társadalom - ismereteinek, környezeti tudatosságának és felelősségének fejlesztése, gondolkodás- és életmódjának környezetbaráttá alakítása.
- A környezeti neveléshez szükséges ismeretek és módszerek gyűjtése és terjesztése, a környezeti nevelők munkájának segítése, a közöttük lévő együttműködés bátorítása és szervezése.
- A környezeti nevelők személyes hatékonyságának növelése, kapcsolat-teremtő képességük fejlesztése.
- Az emberi kapcsolatok vizsgálata, megértése és javítása, az emberek egymás közti és a környezettel elérhető harmóniája érdekében.
- A természet és az ember tiszteletén alapuló etika formálása, a bolygóméretben és évszázadokban való gondolkodás felelősségének szorgalmazása, a türelem gyarapítása.

Az ökológiai fenntarthatósághoz szükséges készségek felismerése és gyakoroltatása.

Az Egyesület rendszeres programjai a hivatalos honlap szerint az alábbiak:

- Évente szervezünk Országos Találkozót. Barátkozunk, előadásokat hallgatunk, műhely-foglalkozásokat, terepgyakorlatokat tartunk szép természeti környezetben. Ismerkedünk a hely szellemével.

⁴² Gemenc Kirándulóközpont (Szekszárd).

⁴³ Szent László tanösvény (Gyűrűfü-Ökofalu). A tanösvény létrehozásának támogatói: Zöld Iránytű Alapítvány, Veronika Erdei Iskola, Gyűrűfü Műhely Kft., Gyűrűfü Egyesület.

⁴⁴ A honlapon megjelenik Gyűrűfü-Ökofalu és a Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter is.

⁴⁵ Csodabogyó tanösvény.

⁴⁶ Somogy Természetvédelmi Szervezet és Zöld Folyosó Alapítvány.

- Hagyományos programunk az Emberi kapcsolatok a környezeti nevelésben c. továbbképzés.
- Minden évben rendezünk "Ökokarácsonyt" a gyerekeknek, melynek lényege a sajátkezü ajándékkészítés természetes anyagokból.
- Évente kenu-túrákat rendezünk a Soroksári-Dunaágban.
- Szakmai és módszertani anyagok összeállítását segítjük, környezeti nevelési kiadványokat jelentetünk meg.
- Tucatnyi környezeti neveléssel (is) foglalkozó független szervezettel működünk együtt.
- Konferenciákat, tanártovábbképzéseket, előadóüléseket, kirándulásokat, múzeumlátogatásokat, klubszerű összejöveteleket és egyéb rendezvényeket szervezünk.
- Egyre többet foglalkozunk a fenntarthatóságra képesítés módszereivel, a környezet megóvásához szükséges készségek és etika fejlesztésével.

A környezeti nevelés dél-dunántúli találatai között az Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás, illetve ezzel összefüggésben a Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter (1.,72.) két alkalommal is szerepelt a Duna-Dráva Nemzeti Park (33.) mellett.

A tanösvény kategóriában az első 10 találat nem eredményezett régió kívüli reprezentatív, bemutatható szolgáltatót, Dél-Dunántúlról két nagyobb szereplő, a Mecsek Erdészeti Zrt. és a Duna-Dráva Nemzeti Park, illetve ezek tanösvényei jelentek meg. A tanösvények közül a DDNP gondozásában álló báránfyoki, illetve a ME Zrt. kezelésében lévő Csodabogyó tanösvény népszerűségét jelzi, hogy két alkalommal is az első 100 találat között szerepeltek. Külön, önállóan jelent meg a zselici tájvédelmi körzet területén futó Feketeharkály tanösvény (31.), illetve a Szent László tanösvény (38.) Gyűrűfű-Ökofalu oldalán. A tanösvény létrehozásának támogatói között tüntették fel a Zöld Iránytű Alapítványt, a klasztertag Veronika Erdei Iskolát, a Gyűrűfű Műhely Kft-t. és a Gyűrűfű Egyesületet is.

Az ökoturizmus esetében régió kívüli első önállóan megjelenő szereplőként kapott helyet a 10 között a Börzsöny hegység lábánál fekvő szokolyai Kacár-tanya. A gazdaság a falu szélén, egy fennsíkon helyezkedik el, „ahonnan csodálatos kilátás nyílik körbe az egész vidékre. Itt kenyérsütő kemence, szélkerék (a közelében egy kis tó), "talpasház" - benne egy kovácsműhely -, kerek alaprajzú ól, juhhodály...egyebek közt egy épület, ahol kézműves mesterségek gyakorolhatók, nádból épített pásztorkunyhók” várják a pihenésre vágyó vendégeket. ”Minden építmény természetes alapanyagokból készült (és készül), sárból, fából, szalmából, nádból, szénából...stb., hiszen a legfontosabb vezérlőelv számunkra a magyarság népi

kultúrájának megőrzése, annak újratanítása és továbbadása gyerekeinknek, a következő generációnak.”

A falusi turizmus, ökoturizmus, agroturizmus, lovas turizmus, erdei iskola, multságok és családi hétvége címszavak alatt megjelenő programok közül érdemesnek tartjuk kiemelni az agroturizmust, amely szerint itt a látogató „megtapasztalhatja saját keze munkájának eredményét, kipróbálhatja a régi technológiákat, újjáélesztheti a régi szerszámokat, egyszóval a hagyományos gazdálkodást”. Ehhez a szántás-vetés, a kézi aratás, a gyomlálás a gazdaságban ugyan úgy választhatóan hozzátartozik, mint mondjuk a trágyázás vagy az állatgondozás lehetősége.

Belépő a Kacár tanyára: felnőtt 700,- Ft, iskolás gyerek 500,- Ft, óvodás gyerek 400,- Ft. Ezen felül az árak a következőképpen alakulnak: A kézműves és egyéb foglalkozások ára programonként és csoportonként 14.000,- Ft, melyeknek időtartama 2-3 óra. A kenyérsütés 16.000,- Ft egy csoportnak. Lehetőség van lovas kocsizásra, szamaras kocsizásra (5000,- Ft/óra) és szamaragolásra (vezetve; 2.500,-Ft/óra) is. A népi konyha oktatása 14.000,-Ft, anyagköltség nélkül. Szálláslehetőségek: hálósákkal szénapajtában, pásztorkunyhóban, sátorban; éjszakánként 700Ft/gyerek, 1000Ft/felnőtt. Bográcsban adott a főzési, illetve szalonnasütési lehetőség, de csoportoknak az étel kiszállítása is megoldható.

Kategóriánkban a Dél-Dunántúllal kapcsolatban a táblázatban szereplő <http://itthon.hu> (3.) oldalon kiemelték a DDNP gondozásában álló Abaligeti barlang Denevér tanösvényét, mint a 2010. év tanösvény pályázatán eredményesen szerepelt pályázót, illetve a szintén a DDNP-hez tartozó drávaszentesi Dráva Kapu Bemutatóközpontot, amely 2. helyezést ért el látogatóközpont kategóriában. A Barcs közelében található Dráva Kapu, honlapja szerint „számos lehetőséget kínál a Dráva menti védett területek természeti és kultúrtörténeti értékeivel való megismerkedésre, és egyben kikapcsolódást is nyújt a különböző korosztályok számára”. Külön programokkal várják az óvodás csoportokat, iskolásokat, illetve a bejelentkező cégeket, vállalatokat. Terepi programajánlatuk közé tartozik az Üde Rétek tanösvény, amely szakvezetéses túrát jelent a kijelölt útvonalon, illetve magában foglalja a réten legelő szürkemarha gulya megtekintését is. A tanösvény végén egy madármegfigyelő torony áll azok rendelkezésére, akik a környék vízi élővilágára kíváncsiak. A bemutatóközpont közelében kialakított gazdaságban többek között rackajuhokat, szamarakat, hucul lovakat és mangalicákat láthatnak a vendégek. A szolgáltatások közé tartoznak a természetismereti előadások, film- és diavetítés a Duna-Dráva Nemzeti Parkról, védett növény- és állatfajokról, a Dráva folyóról. Kiállításuk a 2008-ban megnyílt új épületben a Dráva folyó térségének természeti értékeit, élőhelyeit, védett állatait, növényeit mutatja be. A bemutatóközpont multimédiás konferenciatermében 80 fős rendezvények lebonyolítását is vállalják. A bemutatóközpontban két háromágyas, teljesen felszerelt apartman és

konyha áll a vendégek rendelkezésére. A konferencia-vendégek és turisták számára étkezési lehetőséget is biztosítanak. „Egyéb szolgáltatásaik” igen fontos turisztikai lehetőségeket takarnak, amelyek közé a következők tartoznak: kerékpárkölcsonzés, drávai vízi túrák szervezése, egynapos drávai vízi túrák szervezése, szakvezetéses túrák a Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva szakaszán.

A március 15-től október 31-ig, keddtől vasárnapig 9.00 és 17.00 óra között, november 1-től március 14-ig pedig előzetes bejelentkezés szerint látogatható bemutatóközpont belépőjegyeinek árai a következők:

1. Dráva Kapu kiállítás, őshonos háziállat bemutató, Üde rétek tanösvény

felnőtt: 500 Ft/fő; diák, nyugdíjas: 300 Ft/fő; családi jegy: 1200 Ft; csoportkedvezmény: 20 fő felett 250 Ft/fő

2. Dráva Kapu Bemutatóközpont látogatása szakvezetéssel; Dráva-kapu kiállítás, őshonos háziállat bemutató, séta az Üde rétek tanösvényen, multimédiás előadás

csoport 20 főig: 10000 Ft/csoport; csoport 20 fő felett: 500 Ft/fő

3. Kerékpárkölcsonzés

500 Ft/fél nap, 800 Ft/egész nap

A Dráva-Kapu Bemutatóközpont mint „nagyszolgáltató”, széleskörű termékskálájával változatosabbá tehetné a klaszter kínálatát, illetve igen fontos, hogy forgalmából adódó erejénél és üzemeltetője marketing lehetőségeinél, jól kiépített infrastruktúrájánál fogva sokat tehetne a klaszter népszerűsítéséért, hatékonyabb működéséért.

Az <http://okoturizmus.lap.hu> (4.) oldalon a tamási Erdei Iskola, a Mecseki Tanya, a klasztertag Hotel Kardosfa Ökoturisztikai és Konferenciaközpont (Zselic) és a Katica Tanya - Aktív Pihenés Központ (Zselic), az Annafürdő erdei tanösvények (Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.), és az Ökocsali Csoport Ökotúrák a Mecsekben programja jelent meg. A kerékpáros, gyalogos, vízi és éjszakai túrázás, barkácsolás, lekvárfőzés, gyógynövénygyűjtés, „kemencézés”, biokertészkedés, cserkúti csacsifogatozás lehetőségét és a különböző erdei, ökotudatos szálláshelyeket kínáló csoportot a klaszteren belül könnyedén be lehetne illeszteni az Ökocsiga Játsszóház, a Galagonya Tábor, Katica Tanya vagy éppen az örtilosi Élhető Világ Turistaszálló és Erdei Iskola által képviselt szellemiségbe.

A további három honlapon a 28., 85., és 100. helyen jelent meg a szekszárdi Gemenc Kirándulóközpont, a Gyűrűfű-Ökofalu és a Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter, illetve a Somogy Természetvédelmi Szervezet és a Zöld Folyosó Alapítvány.

A védett növények, lovas turizmus, erdei iskolák kulcsszavak az előzőeknél magasabb számú találatot eredményeztek (7-10). A lovas turizmus esetében, a dél-alföldi, közép-dunántúli és

észak-magyarországi régiók mellett a Dél-Dunántúl is markánsan képviseltette magát. Az első 10-ben a régió kívüli nem országos gyűjtőhelyű lovas „linkcenterként” csak a Tourinform Békés megye lovas szállásajánlatai szerepeltek: Aranyménes Panzió (Szarvas), Babó Kastély Panzió (Mezőkovácsháza), Bábolnai Arab Lovasfarm (Békéscsaba), Békéscsabai Nimród Lovasegyesület (Békéscsaba), Békéscsabai Szabadidős Lovas Klub (Békéscsaba), Csiernyik Lovastanya (Békéscsaba), Dér Tanya (Békéscsaba), Duska Lovastanya (Gyula), Eleki Lovasklub (Elek), Felföldi Farm Kft. (Kötegyán), Galambos Udvarház (Füzesgyarmat), Gyulai Lovas-Ijász Szabadidő Klub (Gyula), Halfinger Lovasfarm (Gyula), Kisvárosi Lovasklub (Gyula), Komor-Major Szabadidőpark (Nagyszénás) és a Kunágotai Lovasalapítvány (Kunágota). Dél-Dunántúl tekintetében a lista alapján egyértelműen kirajzolódott az az 5-6 lovas tanya, lovas szálláshely, amely a legtöbbet szerepelt, illetve a legnépszerűbb volt a találati lista szerint.

3. táblázat Lovas turizmus, védett növények és az erdei iskola országos szintű találati listája

Lovas turizmus ⁴⁷	Védett növények ⁴⁸	Erdei iskola ⁴⁹
1. www.lovasturizmus.lap.hu Baranya, ⁵⁰ Somogy, ⁵¹ Tolna ⁵² megyei lovaszállások	22. www.mecsek.gportal.hu ⁵³	1. http://erdeiiskola.lap.hu Dél-Dunántúl erdei iskolái ⁵⁴
7. http://lovasturizmus.linkcenter.hu ⁵⁵	27. www.golyahir.hu ⁵⁶	3. www.erdei-iskolak.hu Szekszárdi-dombság és Sárköz ⁵⁷ Zselic és Hegyhát ⁵⁸

⁴⁷ Letöltés időpontja: 2011. október 7. 18 óra 20 perc.

⁴⁸ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 10 óra 16 perc.

⁴⁹ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 11 óra 6 perc.

⁵⁰ Baranya megyét a honlapon 8 szállás képviseli: Aranypatkó Lovaspanzió, Gábor Ranch Lovastanya, Gerber Lovasbirtok, Hotel Tomega Vital Kastélyszálló, Kormorán Vendégház, Lovastanya Vendégház-Gyűrűfű, Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar, Pegazus Lovasfarm és Panzió.

⁵¹ Somogy megyét – a Balaton Turisztikai Régió területén kívül – képviselő szállások: Absorb Lovarda és Vendégház, Aranypatkó Lovasudvar és Vendégház, Galopp Lovas Üdülőfaló, Hubertus Hof, Kentaur Üdülőfaló, Mestre Lovasklub, Rádpusztai Lovascentrum, Somogyi Fészter Diákfalu és Lovasfarm, Török Lovastanya Szentá.

⁵² Beanett Lovasudvar, Paksi Pálma Lovastanya, Puszta Lovasudvar és Vendégház, Zichy Park Hotel.

⁵³ Mecsek-Sopianicum (Regiograf Intézet, kiadvány).

⁵⁴ Kölyök-Fészek Erdei Iskola (Alsómocsolád), Szuppi Ifjúsági Szálló (Egyházaskozár), Veronika Erdei Iskola (Gyűrűfű), Népi Hagyományörző és Erdei Iskola (Kisbajom), Tekeresi Turistaház (Orfű), Éltetővilág Erdei Iskola és Turistaszálló, Mókus Suli (Pécs), Zengő Ifjúsági Tábor (Pécsvárad), Gemenci Erdei Iskola (Pörböly), Szlágyi Erdei Iskola (Rinyabesenyő), Somogyi Fészter (Somogydöröcske).

⁵⁵ Lovaspanziók: Aranypatkó Lovaspanzió (Mecseknádasd), Rác Lovastanya (Orfű), Zichy Park Hotel (Bikács). Pegazus Lovasfarm és Panzió (Mohács).

⁵⁶ A természet barátainak baranyai honlapja.

⁵⁷ Dombori Beach Üdülőközpont (Dombori), D&K Panzió (Fadd), Galagonya Tábor (Alsónána).

		Mecsek és Környéke ⁵⁹ Baranyai-dombság, Villányi-hegység, Ormánság ⁶⁰
--	--	--

13. www.facebook.com/pages... ⁶¹	38. www.smmi.hu... ⁶²	5. http://erdeiiskola.linkcenter.hu Dél-dunántúli erdei iskolák ⁶³ Ifjúsági és gyermektáborok ⁶⁴ Erdei vasutak ⁶⁵
25. www.megaport.hu/portal... ⁶⁶	61. www.golyahir.hu... ⁶⁷	6. www.iranymagyarorszag.hu... ⁶⁸
27. http://kirandulastervezo.hu ⁶⁹	76. www.obanya.hu... ⁷⁰	15. www.gyurufu.hu/erdeiiskola ⁷¹
32. www.lovasok.hu/index... ⁷²	92. http://cserkut.hu ⁷³	18. www.szuppi.hu ⁷⁴

⁵⁸ Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola (Egyházaskozár), Kölyökfészek Erdei Iskola (Alsómocsolád).

⁵⁹ Nincs megjelenített találat.

⁶⁰ Horváth Fogadó (Kásád).

⁶¹ A Dél-dunántúli Lovasturizmus Egyesület facebook oldala nem működik.

⁶² Itt a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága által működtetett honlapon a következő nemzeti park, természetvédelmi területek és tájvédelmi körzetek védett növényeit sorolják fel: Baláta-tó TT., Közép-Dráva tájegység (Duna-Dráva NP.), Boronka-melléki TK., Nyugat-Dráva tájegység (Duna-Dráva NP.), Csokonyavisontai TT., Nagyberki Fehérvíz TT., Látrányi puszta TT., Kis Balaton TK., Zselici TK.

⁶³ Kölyökfészek Erdei Iskola (Alsómocsolád), TarkaBarka Alapítvány (Dombay-tó), Keremaringó Családi Napközi és Tábor (Dunaszekcső), Tekerési Ifjúsági Szállás és Családi Panzió (Orfű), Katica Tanya, Zengő Tábor (Pécsvárad).

⁶⁴ Fadd-Dombori Ifjúsági Tábor, Beanett Panzió és Lovasudvar (Paks).

⁶⁵ Gemenci Erdei Vasút (Gemenc Zrt.), Almamelléki Erdei Vasút (Mecsek Erdészeti Zrt.).

⁶⁶ Tekerési Lovaspanzió, Aranypatkó Lovaspanzió.

⁶⁷ A természet barátainak baranyai honlapja.

⁶⁸ Kölyök-Fészek Erdei Iskola (Alsómocsolád), Éltetővilág Erdei Iskola és Nyári Tábor (Órtilos) Faluház-Honismereti és Erdei Iskola (Mesztegnyő), Gemenc Erdei Iskola (Fadd-Dombori), Hotel Rencz (Fadd-Dombori), Sikondai Gyermektábor (Sikonda), Szuppi Ifjúsági Szálló Erdei Iskola és Lovasudvar (Egyházaskozár).

⁶⁹ Anonymus Kft (Lábad), Gábor Ranch (Nagytótfalu), Hartmann Lovasfogadó (Bares), Pálma Lovastanya (Paks), Puszta Lovasudvar és Vendégház (Paks), Szentdomján Tanya (Bükkösd), Tekerési Lovaspanzió (Orfű), Török Lovastanya (Senta). A kirándulástervező a találatokat a Dél-Dunántúlra vonatkozóan, mint a legkedveltebb turisztikai célpontokat adta meg.

⁷⁰ Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet (Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága).

⁷¹ Veronika Erdei Iskola (Gyűrűfű). Kapcsolatként feltüntetve megjelenik az oldalon a Gyűrűfű-Ökofalu, a Lovastanya Vendégház-Gyűrűfű és a Gyűrűfű Műhely Kft is.

⁷² Baranya megye: Pacisuli Lovasiskola és Élmenyszállás (Palkonya), Puchner Kastélyszálló és Reneszánsz Élmenyirtok (Bikal), Tekerési Lovaspanzió (Orfű). Tolna megye a honlapon nem képviseltette magát, Somogy viszonylatában pedig csak a jelen elemzés szempontjából nem releváns Siófok jelent meg. A Puchner Kastélyszálló és Reneszánsz Élmenyirtok a valamennyi megjelenített megye közül kiemelten ajánlott 9 szálláshely között is helyet kapott.

⁷³ Cserkút és a Nyugat-Mecsek védett növényei.

⁷⁴ Szuppi Ifjúsági szálló és Erdei Iskola.

33. www.cylex-tudakozó.hu/lovasturizmus ⁷⁵	96. http://nemzetipark.linkindito.hu ⁷⁶	47. www.orfu-turistahaz.hu ... ⁷⁷
40. www.bukkosd.hu/index ... ⁷⁸		50. www.minositett-erdeiskolak.hu ⁷⁹
56. www.startlapkereso.hu/index ... Baranya, Tolna és Somogy megye ⁸⁰		65. www.erdeiskolaalsomocsolad.hu ⁸¹
99. kaposvár.nyaralamagyar.hu/.../lovasturizmus ... ⁸²		70. www.gemenczrt.hu ... ⁸³
		99. http://somogyifeszter.hu ... ⁸⁴

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

Az előbb említetteket a Pegazus Lovasfarm és Panzió (Mohács), a Meistro Lovasklub (Kaposvár) és az Aranypatkó Lovaspanzió (Mecseknádasd) képviselte 4, míg a Gábor Ranch Lovastanya (Nagytótfalu), a Lovastanya Vendégház (Gyűrűfű), a Pálma Lovastanya (Paks) és a Tekerési Lovaspanzió (Orfű) 3 találattal. Ezeknek a lovas tanyáknak az árai – feltehetőleg a viszonylag nagy verseny miatt – igen hasonlóak, illetve nagyjából a szolgáltatások is fedik egymást. A lovaglást, sétakocsikázást is lehetővé tévő panziók közül kiugró színvonalat és ezzel együtt magasabb árakat – a szállásra és étkezésre, de nem a lovaglásra vonatkozóan – a négycsillagos Puchner Kastélyszálló és Reneszánsz Élmenybirtok, illetve a Zichy Park Hotel

⁷⁵ Pegazus Lovasfarm (Mohács), Meistro Kft. (Kaposvár).

⁷⁶ Duna-Dráva Nemzeti Park, Csodabogyó tanösvény és Gemenci tanösvények.

⁷⁷ Tekerés Turistaház-Erdei Iskola (Orfű).

⁷⁸ Szabó Lovastanya (Bükkösd), Lovas Tanya-Gyűrűfű, Káni Lovasudvar-Viktória Birtok. Az első nem gyűjteményszerűen, hanem önállóan megjelenő oldal.

⁷⁹ A felsorolásban több, a Dél-dunántúli Turisztikai Régió kívüli erdei iskolát is feltüntettek. A helyesen besorolt erdei iskolák a következők: Mókus Suli Természetismereti Központ (Mecsek Erdészeti Zrt.), Sikondai Erdei Iskola, Éltetővilág Erdei Iskola és Turistaszálló, Gemenc Erdei Iskola (Fadd-Dombori), Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar, Hőgyészi Turisztikai és Természetvédelmi Központ (Gyulaj Zrt. Hőgyészi Erdészete, Lengyel-Annafürdő).

⁸⁰ Itt mindhárom megye esetében ugyanazok a találatok jelennek meg, mint amelyek a lovasturizmus.lap.hu felületén voltak láthatók.

⁸¹ Kölyök-Fészek Erdei Iskola.

⁸² Meistro Lovastanya (Kaposvár).

⁸³ Gemenci Erdei Iskola (Pörböly)

⁸⁴ Többfunkciós Képzőközpont és Diákfalu (Somogydöröcske).

képvisel. A Puchner kastély hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnap kínált foglalkozásain honlapjuk szerint (<http://elmenybirtok.hu/hu/programok/tematikus-lovas>) az árak a következők:

Foglalkozás	Időtartam	Ár
Pónilovaglás (száron vezetve)	15 perc	1.000 Ft/ fő
Lovaglás futószáron	15-20 perc	1.000 Ft/fő
Lovas oktatás	15-20 perc	1.000 Ft/fő
Lovaglás futószáron (oktatással)	30 perc	Gyerekeknek (6-18 éves korig): 1.500 Ft/fő Felnőtteknek: 2.000 Ft/fő
Lovaglás oktatás	45-50 perc	Gyerekeknek (6-18 éves korig): 1.500 Ft/fő Felnőtteknek: 2.000 Ft/fő
Tereplovaglás	60 perc	3.000 Ft/fő

A sétakocsizás ára 1 órára 2000 Ft/fő, míg 2 órára 2500 Ft/fő.

Az első nem „gyűjteményszerűen” megjelenő lovaspanziók között a www.bukkosd.hu... honlapon (40.) a Szabó Lovastanya (Bükkösd), a klasztertag Lovas Tanya-Gyűrűfű és a Káni Lovasudvar-Viktória Birtok (Kán) kapott helyet.

A védett növények kategóriában az első 10-ben, 9.-ként jelent meg a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságának hivatalos honlapja, szűkebb elemzésünk szempontjából pedig fontos, hogy az Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás egyesület, illetve a Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter szerveződéseinek, híreinek rendszeresen helyet biztosító www.golyahir.hu honlap kettő alkalommal is szerepelt (27., 61.) az első 100 találat között, illetve itt ismételt meg kell említenünk a Csodabogyó tanösvényt és a Gemenci tanösvényeket is.

Az erdei iskolák címszó alatt összességében 8.-ként, de első önálló találatként jelent meg a Miskolc mellett található harsányi Méhészmadár Erdei Iskola. Az 55 hektáros „diákbirodalom” az alábbi 12 minősített programot kínálja:

1. Helyismereti séta Harsányban
2. Tavaszi hérics tanösvény
3. Elfelejtett háziállatok
4. Lópatkolás
5. Csillagles és az éjszaka hangjai
6. Vízvizsgálat

7. A Bükk hegység madarai
8. Környezeti játékok
9. A Bükk meghódítása
10. Alkotónap
11. Látogatás a megújuló energiák völgyében
12. Mesél a tábortűz

A 2 napos program ára teljes ellátással, szállással és szakmai programokkal 10990 Ft/fő, a 3 napos programé 18990 Ft/fő, a 4 napos programé 27990 Ft, az 5 naposé pedig 35990 Ft/fő.

Erdei iskolák tekintetében, akárcsak a lovasturizmus esetében a Dél-Dunántúl országos összehasonlítás során is állta a helyét, köszönhetően a főként a Mecsekben és a Zselicben koncentrálódó nagyszámú erdei iskolának. A lábjegyzetben felsorolt dél-dunántúli erdei iskolák közül kiemelnénk a többször szereplő egyházaskozári Szuppi Ifjúsági Szállót, Erdei Iskolát és Lovasudvart többek között azért, mivel neve itt, de a teljes elemzést figyelembe véve is meglehetősen sűrűn fordult elő. Ezt széleskörű szolgáltatásának (ifjúsági szálló, erdei iskola és lovasudvar egyben), illetve ezzel összefüggésben nyilvánvalóan nevének köszönheti. A Szuppi szálló mellett a webes felületeken legtöbbször a Baranyai Hegyháton fekvő alsómocsoládi Kölyök-Fészek Erdei Iskola jelent meg. Az iskola honlapja szerint a tananyagfejlesztés során „kialakult egy olyan változatos és komplex ismeretátadásra alkalmas program és modul "menü", amelyből az iskolák a saját pedagógiai programjukhoz legjobban illeszkedő vagy azt legjobban kiegészítő szakmai tartalmat tudják elsajátítani az erdei iskolában töltött idő alatt.” Az erdei iskolás szolgáltatások a tanév ideje alatt vehetők igénybe, akkreditált moduljaik szabadon választhatók, egymással variálhatók.

A kínálat szerint a következő modulok választhatók:

Falusi randevú:

Egy zsáktelepülés múltjának és mindennapjainak megismerése, települési túra keretében.

Fedezzük fel az erdő élővilágát! A környezetbarát erdőjárás alapszabályainak megismerése, megfigyelőképesség fejlesztése.

Kalandos erdő:

Az erdő élővilágának megismerése, a természetbarát magatartásmód "alkalmazása".

Kalandra fel!:

A természetben való tájékozódás elsajátítása, ismerkedés a térképpel és használatával.

Csillagászati és földtani alapismeretek:

Csillagászati alapfogalmak, a heliocentrikus világmép és a Föld elhelyezkedése a galaxisban.

Ember és környezete:

Az ember helye az élő- és élettelen Földi rendszerben.

A fa és az erdő szerepe:

Az erdészek és az erdőgazdálkodás szerepe és jelentősége.

Földanya kincsestára:

Közetek, ásványi nyersanyagok megismerése. Az élő és élettelen világ egymásra gyakorolt hatása.

Fűszer- és gyógynövények a mindennapi életünkben:

Egészséges életmódra nevelés. Az egészség, mint érték, jelentősége.

Mezőgazdaság és település:

A mezőgazdaság szerepe az emberi társadalom fejlődésében.

Szennyvízkezelés alapjai, fontossága:

Fenntarthatóság fogalma, mindennapi életünkre gyakorolt hatása, személyes felelősség.

Vizek varázslatos világa:

A víz körforgása, ereje, munkája, jelentősége és élővilága.

Egy éjszaka eltöltése esetén az ár 2000 Ft/fő/éj, illetve kettő éjszakától 1800 Ft/fő/éj.⁸⁵ Komplex erdei iskolás program felsős diákok számára 5 nap 4 éjszaka esetén 13350 Ft/fő, alsó tagozatosok számára 3 nap 2 éj esetén 6340 Ft/fő. Étkezés esetén a reggeli gyermekeknek 350 Ft, felnőtteknek 450 Ft, az ebéd 750 Ft, illetve 900 Ft, a vacsora pedig 570 Ft, illetve 700 Ft.

Az ökoturisztikai klaszter tagjai közül a honlapokon a Veronika Erdei Iskola (Gyűrűfű), az Élhetővilág Erdei Iskola és Turistaszálló, a Mókus Suli (Pécs), a Galagonya Tábor (Alsónána), a Tekerési Ifjúsági Szállás és Családi Panzió (Orfű), a Katica Tanya (Patca), az Élhetővilág Erdei Iskola és Nyári Tábor (Órtilos), a Lovastanya Vendégház-Gyűrűfű és a Gemenci Erdei Iskola (Pörböly) jelent meg.

Az utolsóként elemzett kettő kategória a korábbiakhoz hasonlóan meglehetősen kevés találatot eredményezett (3-4).

4. táblázat A nemzeti park és gyalogos turizmus országos szintű találati listája

Nemzeti Park ⁸⁶	Gyalogos turizmus ⁸⁷
4. http://nemzetipark.lap.hu ⁸⁸	55. www.ktkt.hu ... ⁸⁹

⁸⁵ Az árakhoz hozzá kell számítani 300 Ft IFA-t.

⁸⁶ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 16 óra 12.

⁸⁷ Letöltés időpontja: 2011. október 7. 12 óra 45 perc.

9. www.ddnp.hu/index.php?lang=en ⁹⁰	78. www.golyahir.hu ⁹¹
47. http://nicoleb.org/mnblog/... ⁹²	94. www.holvan.hu... ⁹³
82. http://itthon.hu/nemzeti-parkok ⁹⁴	

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

A nemzeti parkok esetében régió kívüli területen 2. találatként közvetlenül a Magyar Nemzeti Park Igazgatóságok portálja után a Kiskunsági Nemzeti Park honlapja következett, a gyalogos turizmus esetében pedig 2.-ként, önállóan tűnt fel a vízi, gyalogos, lovas és ökotúrák, ifjúsági és iskolai programok szervezésével foglalkozó, székhelyét fel nem tüntető Vízi-Lovas Turisztikai Kft. (www.vizi-lovas.hu). 2011-es naptárunk szerint az alábbi programokra lehetett jelentkezni náluk: Bodrog ártéri túra, Tisza túra Tokajtól-Tiszafüredig, Bodrog túra, Ipoly túra, Tisza-tó túra, Rafting Szlovéniában Bovecben a Soca folyón, Tengeri kajak a Mazuri-tavaknál Lengyelországban. Az árak magától értetődően a helyszín és az időtartam függvényében változnak. A Dél-Dunántúlra vonatkozóan a találatok között természetesen a Duna-Dráva Nemzeti Park dominált, a nemzeti park igazgatóságának honlapja 9. találatként jelent meg önállóan. A gyalogos turizmus esetében csak az itt 78.-ként feltűnő „baranyai természetbarátok honlapja” érdemes említésre.

3. A dél-dunántúli kínálati oldal második szintű elemzése

Összességében a második szintű elemzés során nullhipotézisünkkel szemben – amely viszonylag sűrű gyakoriságot várt az egyes fogalmak előhívásánál – a találati arány messze elmaradt várakozásainktól. A kerékpáros turizmus kulcsszó a Dél-dunántúli Régióval párosítva az első 20 oldalon mindösszesen egy találatot eredményezett. A lábjegyzetben látható www.deldunantul.hu oldal (9.) a második szintű elemzés során rendszeresen felbukkant, mivel a honlap a Dél-dunántúli Régióra vonatkozóan a kerékpáros, gyalogos, lovas és vízi turizmussal, erdei iskolákkal stb. kapcsolatosan igen értékes információk tárháza.

⁸⁸ Duna-Dráva Nemzeti Park.

⁸⁹ Közkincs Portál-Kaposvári Kistérség.

⁹⁰ A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának hivatalos honlapja.

⁹¹ A természet barátainak baranyai honlapja.

⁹² Baláta-tó, Duna-Dráva Nemzeti Park.

⁹³ Almáskersztúr.

⁹⁴ Duna-Dráva Nemzeti Park.

5. táblázat Kerékpáros turizmus, barlangászat és aktív turizmus régiós szintű találati listája

Kerékpáros turizmus	Barlangászat	Aktív turizmus
9. www.deldunantul.hu/htmls/fooldal.html	1. http:// visitpecs.hu/htmls... ⁹⁵	1. www.deldunantul.hu/htmls/fooldal.html
	2. http:// visitpecs.hu/htmls... ⁹⁶	18. www.iranypecs.hu/portal... ⁹⁷
	3. www.deldunantul.hu/htmls/erdei_iskolak.html?ID=3134 ⁹⁸	
	12. www.cylex-tudakozó.hu/barlang.html ⁹⁹	
	13. http://barlangaszat.lapozz.hu/?i=1 ¹⁰⁰	
	18. www.programturizmus.hu... ¹⁰¹	

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

A barlangászat 6, míg az aktív turizmus csak 2 találatot eredményezett. A barlangászatnál új szereplőként jelent meg az orfűi Tourinform Iroda, illetve a klasztertag Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület az orfűi és abaligeti tevékenysége kapcsán. Az aktív turizmus esetében 18.-ként tűnt fel a <http://iranypecs.hu> turisztikai portál, amelyet a klasztertag TÉDÉEM Pécs Turisztikai Nonprofit Kft. működtet.

A környezeti nevelés és tanösvény kategória már erőteljesebben, 6-9 találattal képviseltette magát. A környezeti nevelés területén első találatként láthatjuk az Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás civil kezdeményezést, 10.-ként

⁹⁵ Barlangász gyermektábor (Tourinform Orfű).

⁹⁶ Barlangász gyermektábor (Tourinform Orfű).

⁹⁷ A honlap üzemeltetője a Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter tagja a TÉDÉEM Pécs Turisztikai Nonprofit Szervezet.

⁹⁸ Barlangász gyermektábor (Orfű). Itt látható a szervező honlapja, amelyből kiderül, hogy a Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület rendezi a tábort.

⁹⁹ A tudakozó oldalán a következő régióbeli szervezetek jelennek meg: Tourinform Bóly, Tourinform Bonyhád, Tourinform Dombóvár, Duna-Dráva Nemzeti Park (tettye Oktatási Központ), .

¹⁰⁰ Abaligeti barlang.

¹⁰¹ Orfű (Malommúzeum, Orfűi Tájház), Abaliget.

az ökoklasztert, de megjelent a Zöld Régiók Hálózata együttműködés regionális koordinálója a Pécsi Zöld Kör (2), és a Gyűrűfű Egyesület is (5).

6. táblázat Környezeti nevelés, tanösvény, ökoturizmus régiós szintű találati listája

Környezeti nevelés ¹⁰²	Tanösvény ¹⁰³	Ökoturizmus ¹⁰⁴
1. www.golyahir.hu/civilek/gyeregyalog.htm ¹⁰⁵	1. www.programturizmus.hu... ¹⁰⁶	5. www.kalandpark.hu/index.php?mode=1&sub... ¹⁰⁷
2. www.zoldregiokhalozata.hu ¹⁰⁸	2. www.programturizmus.hu... ¹⁰⁹	6. www.orfu.hu/index... ¹¹⁰
4. www.kalandpark.hu/index.php ¹¹¹	3. www.programturizmus.hu... ¹¹²	8. www.gyeregyalog.hu/okoklaszter/hir.php ¹¹³
5. www.greenfo.hu/zold-cimlista... ¹¹⁴	4. http://turaindex.hu/regio/del-dunantul ¹¹⁵	19. www.otpbank.hu/otptravel... ¹¹⁶

¹⁰² Letöltés időpontja: 2011. október 8. 16 óra 30 perc.

¹⁰³ Letöltés időpontja: 2011. október 8. 17 óra 11 perc.

¹⁰⁴ Letöltés időpontja: 2011 október 8. 17 óra 55 perc.

¹⁰⁵ Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás.

¹⁰⁶ Általános turisztikai leírás Tolna megyéről.

¹⁰⁷ Gyeregyalog.hu-Összefogás a Dél-Dunántúl Aktív és Ökoturizmusáért egyesület, illetve Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter.

¹⁰⁸ A Zöld Régiók Hálózata együttműködés regionális koordinálója a Pécsi Zöld Kör.

¹⁰⁹ Általános turisztikai leírás Tolna megyéről.

¹¹⁰ Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter.

¹¹¹ A honlapon megjelenik a gyeregyalog.hu-Összefogás a Dél-Dunántúl Aktív és Ökoturizmusáért egyesület, illetve ezzel összefüggésben a létrehozott ökoturisztikai klaszter.

¹¹² Általános turisztikai leírás Somogy megye Barcsi kistérségéről.

¹¹³ Aktív Szabadidő és Környezeti Nevelés Dél-Dunántúli Összefogás, Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter.

¹¹⁴ Gyűrűfű Egyesület, Tudatosan a Környezetünkért Egyesület.

¹¹⁵ A honlapon elérhető az abaligeti Denevérmúzeum, tanösvény és gyógybarlang, illetve a pécsi Pintér-kert Arbotétum, állatkert, és a Tettyei Mésztafa-barlang is.

¹¹⁶ Hotel Kardosfa Ökoturisztikai és Konferenciaközpont (Zselic).

10. www.gyeregyalog.hu/okoklaszter/main.php ¹¹⁷	8. www.deldunantul.hu/index... ¹¹⁸	
12. www.kokosz.hu/index.php?... ¹¹⁹	13. www.vendegvaro.hu/nagymatei-tanosveny ¹²⁰	
	14. www.utazzagyerekkel.hu... ¹²¹	
	15. www.csaladiudules.hu... ¹²²	
	20. www.programturizmus.hu... ¹²³	

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

A tanösvényekkel kapcsolatosan kevés a számunkra releváns információ, a megjelent szolgáltatók száma alacsony, közülük elsősorban – mint ahogy a lábjegyzetekben látható – a Duna-Dráva Nemzeti Park és a Mecsek Erdészeti Zrt. emelhető ki. Az ökoturizmus kategóriában szinte csak a Gyeregyalog.hu-Összefogás a Dél-Dunántúl Aktív és Ökoturizmusáért egyesület, illetve a Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter jelenik meg, illetve ezeken kívül kizárólag a Hotel Kardosfa Ökoturisztikai és Konferenciaközpont bukkant fel (Zselic).

A lovasturizmus és a védett növények érdekes módon csak 3, illetve 1 találatot jelentettek, ezekhez képest az erdei iskolák 7 találatát „magas számnak” mondható. A lovas turizmus esetében akár csak az első szintű elemzésnél, hiányoltuk a kínálati oldal önálló, saját honlapon keresztül való megjelenését, a valódi lovastanyák pedig még a „gyűjtőlapokon” is

¹¹⁷ A gyeregyalog.hu hivatalos ökoturisztikai honlapja.

¹¹⁸ A honlapon rövid leírás látható Gemencről.

¹¹⁹ A honlapon a következő minősített erdei iskolák jelennek meg: Zengő Tanoda (Pécsvárad-Dombay-tó), Népi Hagyományörző és Erdei Iskola (Kisbajom), Hőgyészi Turisztikai és Természetvédelmi Központ (Lengyel-Annafürdő), Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar (Egyházaskozár), Gemenc Erdei Iskola (Fadd-Dombori), Éltetővilág Erdei Iskola és Turistaszálló (Órtilos), Sikondai Erdei Iskola (Sikonda), Pécs-Mecseki Erdészeti Zrt Mókus Suli Erdészeti Erdei Iskola és Erdő Háza.

¹²⁰ Abaligeti Nagymátéi Tanösvény.

¹²¹ Tanösvények a Dráva mentén (Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatósága).

¹²² A honlapon megjelenik a Mókus tanösvény (Mecsek Erdészeti Zrt.), és az Abaligeti Tanösvény (Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság) is.

¹²³ Babócsa település a Somogy megyei barcsi kistérségben.

kis számban fordultak elő. A védett növények kapcsán csak a Csodabogyó tanösvény (14) bukkant föl, míg az erdei iskolák legtöbbje már az első szintű elemzésnél is szerepelt.

7.táblázat Lovas turizmus, védett növények, erdei iskola régiós szintű találati listája

Lovas turizmus	Védett növények	Erdei iskola
2. www.deldunantul.hu/htmls/fooldal.html	14. http://hazaitajakon.blogspot.com... ¹²⁴	2. www.iranymagyarorszag.hu ...
10. www.cylex-tudakozo.hu... ¹²⁶		8. www.kokosz.hu/index.php? ...
17. http://kirandulastervezo.hu... ¹²⁸		9. www.kalandpark.hu/index.php?mode=1&sub... ¹²⁹
		11. www.deldunantul.hu/.../erdo_gazdasagok_vadaszhazak... ¹³⁰
		17. www.dunantul.hu/htmls/lovas_tura.html?ID=2513 ¹³¹
		18. http://visitpecs.hu/htmls/vadaszhazak.html?ID=6422 ¹³²
		19. http://umvp.eu/?q=node/3638

¹²⁴ Tenkes hegy/Csodabogyó tanösvény.

¹²⁵ Kölyök-Fészek Erdei Iskola és Szálló (Alsómocsolád), Éltetővilág Erdei Iskola és Nyári Tábor (Órtilos), Gemenc Erdei Iskola (Fadd-Dombori), Hotel Rencz (Fadd-Dombori), Mókus Suli Természetismereti Központ (Komló-Sikonda), Sikondai Gyermektábor (Sikonda) Szuppi Ifjúsági Szálló Erdei Iskola és Lovasudvar (Egyházaskozár), Turisztikai és Természetismereti Központ (Lengyel).

¹²⁶ A tudakozó oldalán a régiót a Dunaföldvári Dunaparti Idegenforgalmi Rt. és a Hotel Cabernet képviselte.

¹²⁷ A honlapon a következő minősített erdei iskolák jelennek meg: Zengő Tanoda (Pécsvárad-Dombay-tó), Népi Hagyományörző és Erdei Iskola (Kisbajom), Högyészi Turisztikai és Természetvédelmi Központ (Lengyel-Annafürdő), Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar (Egyházaskozár), Gemenc Erdei Iskola (Fadd-Dombori), Éltetővilág Erdei Iskola és Turistaszálló (Órtilos), Sikondai Erdei Iskola (Sikonda), Pécs-Mecseki Erdészeti Zrt Mókus Suli Erdészeti Erdei Iskola és Erdő Háza.

¹²⁸ A Dél-Dunántúlt a honlapon a következő lovas szálláshelyek képviselték: Anonymus Kft. (Lábod), Gábor Ranch (Nagyótfalu), Hartmann Lovasfogadó (Barcs), Palma Lovastanya (Paks), Pusztá Lovasudvar és Vendégház (Paks), Szentdomján Tanya (Bükkösd), Tekerési Lovaspanzió (Orfű) és a Török Lovastanya (Szenta).

¹²⁹ Gyeregyalog.hu-Összefogás a Dél-Dunántúl Aktív és Ökoturizmusáért egyesület, illetve Dél-dunántúli Ökoturisztikai Klaszter.

¹³⁰ Mecsek Erdészeti Zrt., Gemenci Erdő-és Vadgazdasági Zrt., Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt., HM Kaszó Erdőgazdaság Zrt., SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.

¹³¹ Itt a Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar egyedül jelent meg.

¹³² Itt a Mecsek Erdészeti Zrt. Mókus Suli Erdő Háza egyedül jelent meg.

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

Vizsgálatunk során önállóan jelent meg a Szuppi Ifjúsági Szálló, Erdei Iskola és Lovasudvar (17.), illetve a Mókus Suli (18), valamint mindenképpen ki kell emelnünk a Sziágyi Erdészeti Erdei Iskolát, amely a Dél-dunántúli Régió legkomplexebb erdei iskolájaként került bemutatásra. Külön kell megemlítenünk a térség erdészeteit, amelyeket a Mecsek Erdészeti Zrt., a Gemenci Erdő-és Vadgazdasági Zrt., a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt., a HM Kaszó Erdőgazdaság Zrt. és a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. képviselt.

7.táblázat Nemzeti park, gyalogos turizmus régiós szintű találati listája

Nemzeti park	Gyalogos turizmus
9. http://itthon.hu/regiok/del-dunantul/nemzeti-parkok ¹³⁴	3. www.deldunantul.hu/htmls/fooldal.html
10. www.vendegvaro.hu/nemzeti-parkok ¹³⁵	15. http://turaindex.hu/regio/del-dunantul ¹³⁶
13. www.viziturizmus.hu/pages... ¹³⁷	
19. www.programturizmus.hu... ¹³⁸	

Szerk. a Google keresőprogram vonatkozó adatai alapján, 2011

Utolsóként térnék ki a nemzeti park és a gyalogos turizmus kérdéskörére, amelyek találati eredményei szintén elmaradtak a várakozástól. A nemzeti park kategóriában a Duna-Dráva Nemzeti Park jelent meg, részben bemutatóhelyeinek és oktatóközpontjainak leírásán keresztül (9.). A gyalogos turizmus kapcsán a <http://turaindex.hu/regio/del-dunantul> oldalon csak az abaligeti Denevérmúzeum, tanösvény és gyógybarlang, illetve a pécsi Pintér-kert Arbotétum, állatkert, és a Tettyei Mésztufa-barlang került bemutatásra.

¹³³ A honlapon a rimabesenyői Sziágyi Erdészeti Erdei Iskolát, mint a Dél-dunántúli Régió legkomplexebb erdei iskoláját mutatják be.

¹³⁴ Duna Dráva Nemzeti Park: 1. Bemutatóhelyek: Történelmi Emlékhely (Mohács-Sátorhely), Pintér-kerti arborétum és Oktatóközpont, Természetismereti Oktatási Központ (Drávatamási), Trófea Múzeum (Gemenc), Taplós-Gógai Bemutató Övezet. 2. Tanösvények: Tanösvények a Duna mentén, Tanösvények a Dráva folyó mentén.

¹³⁵ Duna-Dráva Nemzeti Park.

¹³⁶ A honlapon elérhető az abaligeti Denevérmúzeum, tanösvény és gyógybarlang, illetve a pécsi Pintér-kert Arbotétum, állatkert, és a Tettyei Mésztufa-barlang is.

¹³⁷ Duna Dráva Nemzeti Park.

¹³⁸ Általános turisztikai leírás Tolna megyéről.

Zárszó

Internetes elemzésünk alapján összességében kijelenthetjük, hogy a Dél-dunántúli Régió ökoturisztikai kínálata – a jó természeti adottságok ellenére is – alulreprezentált, eredeti elvárásainktól az eredmények messze elmaradtak. Véleményünk szerint ennek egyik igen komoly oka a szereplők megfelelő szintű marketingmunkájának hiánya (jól kidolgozott önálló honlapok, linkcentereken, „gyűjtőlapokon” való sűrűbb megjelenés, turisztikai jellegű internetes médiumokban való gyakoribb szereplés hiánya stb.). Régióink egyedül a lovas turizmus, illetve az ifjúsági szállások és erdei iskolák tekintetében érte el az országos átlagot. A kulcsszavas vizsgálat alapján megállapítható, hogy a klasztertagok közül elsősorban az orfűi és gyűrűfűi szereplők képviseltetik magukat erőteljesebben, illetve kiemelhetjük, hogy maga a klaszter igen jól szerepelt egyes kategóriákban (ökoturizmus, környezeti nevelés).

Megemlítenénk, hogy reményeink szerint a kínálati oldal részletes elemzése, az egyes „jól szereplő”, reprezentatív szolgáltatók turisztikai termékeinek, árainak bemutatása lehetővé teszi, illetve megfelelő alapot nyújt ahhoz, hogy a klaszter tagjai tájékozódjanak az „egyéb” piaci szereplőkről és esetlegesen javaslatot tegyenek a klaszter ökoturizmuson belüli különböző irányú bővítéseire is (Somogy Kertje Üdülőfalv, Kölyök-Fészek Erdei Iskola, Dráva Kapu Bemutatóközpont, Ökocsali Csoport stb.). Az említett tájékozódáshoz segítségül az eddigi információkon túl, illetve amellet álljon itt a 10, az egyes kategóriákon belül, illetve összességében leggyakrabban előforduló ökoturizmussal kapcsolatos szolgáltató: Mecsek Erdészeti Zrt. (www.mefa.hu, Pécs), Kacár Tanya (www.kacar.hu, Szokolya, Börzsöny), Poroszló Önkormányzat (www.poroszlo.hu, Poroszló, Tisza-tó), Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítvány (<http://magosfa.hu/>, Vác), Szuppi Ifjúsági Szálló Erdei Iskola és Lovasudvar (www.szuppi.hu, Egyházaskozár), Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (www.hnp.hu), Vízi-Lovas Turisztikai Kft. (www.vizi-lovas.hu, székhely nem megjelenített), Méhészmadár Erdei Iskola (<http://erdeiiskola.com>, Harsány, Borsod-Abaúj-Zemplén), Fekete Harkály Erdei Iskola (www.feketeharkaly.hu, Püspökszilágy, Pest megye) és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (www.ferto-hansag.hu).

Legvégül annak érdekében, hogy a klaszter hatékonyabb marketingmunkát folytathasson, röviden, összefoglalás-szerűen ki kell térnünk a minden kulcsszónál az első 10 találat között megjelenő azon említett „gyűjtőhonlapokra”, linkcenterekre is, amelyeken a klaszter tagjainak érdemes megjeleníteniük magukat annak érdekében, hogy munkájuk eredményesebb legyen, céljaik eléréséhez közelebb kerüljenek. Ezek a honlapok ugyanis azok, amelyeket az

ökoturizmus szolgáltatásai iránt érdeklődők közül sokan elsőként keresnek fel, és ezzel összefüggésben – bár a sorrend időről időre változik – a kulcsszavak kapcsán minden alkalommal az első 10 találatban, sőt, annak elején láthatók.

Bár ahogy a korábbi lábjegyzetekben láthattuk, a klaszter egyes tagjai¹³⁹ ugyan megjelentek a számukra leginkább releváns kulcsszóval kapcsolatos „gyűjtőhonlapok” alkategóriáiban, arra már kevesebb figyelmet fordítottak, hogy egy másik olyan kulcsszóval kapcsolatos linkcenteren is megjelenjenek, amely pedig alcím szerint helyet biztosítana számukra. Jó példát képez erre a lovas turizmus, ahol egyes klasztertagok szerepelnek a <http://lovasturizmus.lap.hu> „Baranya megyei lovas szállások” alcímnél, de nem szerepelnek az aktív turizmus „Lovardák, lovas szálláshelyek” címszó alatt.

Az eddigieket figyelembe véve a következő honlapokon való megjelenést szorgalmazzuk: <http://aktivturizmus.lap.hu> (Lovardák, lovas szálláshelyek; Gyalogtúra, nordic walking; Extrém lehetőségek)¹⁴⁰; <http://kornyezetineveles.lap.hu> (Civil szervezetek, intézmények; Környezeti nevelés Magyarországon, Erdei iskolák); <http://okoturizmus.lap.hu> (Ökoturisztikai programok, Ökoszállások); <http://lovasturizmus.lap.hu> (Baranya megyei lovas szállások - bővülés esetén Somogy és Tolna megye is; Szervezetek); <http://lovasturizmus.linkcenter.hu> (Lovas panziók, Lovas turizmus, Lovas programok osztálykirándulásra, Baranya megyei lovasturizmus - bővülés esetén Somogy és Tolna megye is); <http://erdeiiskola.lap.hu> (Dél-Dunántúl, Egyesületek és szövetségek); és <http://erdeiiskola.linkcenter.hu> (Ifjúsági és Gyermektáborok, Erdei iskolák a Dél-Dunántúlon, Szállások erdei iskolásoknak).

¹³⁹ Itt hangsúlyoznunk kell, hogy korántsem jelent meg az összes klasztertag, és az egyes tagok sem használták ki valamennyi lehetőségüket.

¹⁴⁰ A zárójelen belül minden esetben azokat az alcímeket láthatjuk, ahol a klasztertagok véleményünk szerint megjelenhetnének.